

Korai denevér (*Nyctalus noctula*) szokatlanul nagyarányú előfordulása gyöngybagoly (*Tyto alba*) köpeteiben

The Extraordinarily Great Percentage of Noctule (*Nyctalus noctula*) in the Prey of Barn Owl (*Tyto alba*)

FEHÉR CSABA ENDRE

Zalai Denevérvédelmi Kutatócsoport, H-8392 Keszthely, Csabagyöngye u. 50/A

ABSTRACT: The paper presents the results of the analysis of owl pellets gathered in early spring. In the pellets of barn owl (*Tyto alba*) remains of noctule (*Nyctalus noctula*) were found on a considerable scale. 47 (36%) of the 132 preys found in the intact pellets were noctule. In consideration of the average weight of preys the proportionate rate of bats reaches 67%.

Európai viszonylatban a denevérek első számú természetes ellenségei közé tartozik a macskabagoly (*Strix aluco*) és a gyöngybagoly (*Tyto alba*) [SCHMIDT, TOPÁL, 1969/70; SZENTGYÖRGYI, FÜGEDI & VIZSLÁN, 1993]. Ez utóbbi faj köpeteinek faunisztikai célú vizsgálata során Zala megye területéről is számos esetben kerültek elő denevérmaradványok. Ezek több értékes adatot is szolgáltatottak mind az egyes denevérfajok elterjedéséről, mind ezen állatok táplálkozás-ökológiai jelentőségéről. Külhoni vizsgálatok [UTTENDÖRFER, 1940] is megerősítették, hogy e repülő kismeslősök szerepe az éjszakai ragadozó madarak táplálékában elenyésző, általában 1-2 ezreléknyi. Ez a megállapítás érvényes a hazai viszonyok között is, azonban kivételek adódhatnak. Erre példaként szolgál az alábbi eset, melynek tanúja lehettem 1991 első hónapjaiban Keszthelyen.

Egyetemistákkal folytatott beszélgetések hívták fel a figyelmemet arra a szokatlan tényre, hogy milyen magas arányban találtak denevércsontokat a keszthelyi lovarda környékén táplálkozó gyöngybagoly köpeteiben. Állításuk alátámasztásaként bemutattak körülbelül húsz koponyát, melyek tüzetesebb vizsgálat után kivétel nélkül a korai denevér (*Nyctalus noctula*) maradványainak bizonyultak. Sajnos a köpetek szétboncolása során nem történtek számszerű értékelések.

Röviddel ezután felkerestem az említett helyet és onnan március 8.-án 21 db, március 21.-én pedig 14 db ép köpetet, valamint az első esetben viszonylag jelentős mennyiségű, másodjára kevés törmelékot gyűjtöttem.

Az utólagos kiértékelések után a következő eredményeket kaptam: Az ép köpetekből összesen 132 zsákmányállat került elő. Ebből a rovarvők (jelen esetben a cickányok) 49%-ban, a rágcsálók (pockok és egerek) 15%-ban, a korai denevér pedig 36%-ban (47 pd.) fordult elő. Ha a kiértékelést a zsákmányállatok átlagos tömegének %-ában nézzük, akkor a denevérek részaránya eléri a 67%-ot.

A törmelékből előkerült állatok száma 83, melyek közül 4 pd. korai denevér volt. A törmelékes anyag nyilvánvalóan a már szétporló régi köpeteketből keletkezett.

Valamivel később fény derült arra is, hogy mi okozhatta e rendhagyó jelenséget. A denevértörzsi kolóniának a gyöngybagoly vadászterületén található régi víztorony nyújtott menedéket mindaddig, míg egy szélvihar meg nem bontotta a tetőszerkezetet. A keletkezett nyílás alkalmat adott a bagolynak a behatolásra, mely azután ki is használta a kínálkozó

lehetőséget, és éhségét e könnyen hozzáférhető táplálékkal csillapította, melyet a téli álmot alvó inaktív denevérek jelentettek. Néhány hét alatt azonban az eredetileg – becslésem szerint – mintegy 90-100 egyedet számláló kolónia oly mértékben megfogyatkozott, hogy a továbbiakban alkalmatlanná vált a madár táplálékának biztosítására, így az rövidesen visszatért a rovarevőkön és rágcsálókon alapuló táplálkozásra. Tavasszal a kolónia hírmondójaként összesen 4 élő példánnyal találkoztam.

A fenti eset meggyőző példája az élőlények nagyfokú alkalmazkodóképességének, de egyben figyelmeztet az egyes döntően antropogén hatások által veszélyeztetett állatfajok természetes ellenségektől való pusztulásának lehetőségére is. Példánkban a korai denevér nem tartozik az igazán ritka és veszélyeztetett fajok közé (hiszen éppen most lehetünk tanúi városainkban állományai megerősödésének), de hasonló helyzet bekövetkeztét nem zárhatjuk ki akár a legritkább fajok (pl.: tavi denevér, nagyfülű denevér) esetében sem. Figyeljünk tehát oda az ismert értékes kolóniákra az év minden szakában!

Irodalom

- SCHMIDT, E., TOPÁL, GY. (1971). Denevérmaradványok magyarországi bagolyköpetekből. *Vertebrata Hungarica*. 12:93-102.
- SZENTGYÖRGYI, P., FÜGEDI, L., & VIZSLÁN, T. (1993). A macskabagoly (*Strix aluco*) tömeges denevérfogyasztása. *Calandrella*. 7/1-2:156.
- UTTENDÖRFER, O. 1940. Fledermäuse als Raubvogel- und Eulenbeute. *Zeitschrift für Säugetierkunde*. 15:3116-319.